

Міністерство освіти і науки України
Чернігівський національний технологічний університет

СТРАХОВІ ПОСЛУГИ

Методичні вказівки до практичних занять
для студентів галузі знань 07 – управління та адміністрування
спеціальності 072 – фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
денної форми навчання

Затверджено на засіданні кафедри
фінансів, банківської справи та
страхування
Протокол № 9 від 02.12.2019

Страхові послуги. Методичні вказівки до практичних занять для студентів галузі знань 07 – управління та адміністрування спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» денної форми навчання / Укл.: Панченко О.І., Шпомер Т.О. – Чернігів: ЧНТУ, 2019. – 52 с.

Укладачі: Панченко Олена Іванівна, кандидат економічних наук, доцент

Шпомер Тетяна Олександрівна, кандидат економічних наук,
асистент

Відповідальний за випуск: Дубина Максим Вікторович, завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
доктор економічних наук, професор

Рецензент: Кальченко Ольга Миколаївна, кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Чернігівського національного технологічного університету

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	6
2 ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ	7
Тема 1 Страхові послуги й особливості їх реалізації	7
Тема 2 Порядок укладення та ведення страхової угоди	9
Тема 3 Страхування життя та пенсій	12
Тема 4 Страхування від нещасних випадків	15
Тема 5 Медичне страхування	19
Тема 6 Страхування підприємницьких ризиків	22
Тема 7 Сільськогосподарське страхування	25
Тема 8 Страхування технічних ризиків	29
Тема 9 Страхування кредитних і фінансових ризиків	31
Тема 10 Автотранспортне страхування	34
Тема 11 Морське страхування	38
Тема 12 Авіаційне страхування	41
Тема 13 Страхування майна і відповідальності громадян	44
3 КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА ПОТОЧНИХ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ	47
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	48

ВСТУП

Ринок страхових послуг є важливою складовою економіки країни, яка відіграє значну роль у забезпеченні її функціонування. Страхування забезпечує захист майнових інтересів фізичних і юридичних осіб, створює сприятливі умови для безперервного процесу суспільного відтворення та соціальної і політичної стабільності в суспільстві.

Дисципліна «Страхові послуги» посідає важливе місце серед навчальних предметів, які формують фахівця економічного профілю. Вивченню дисципліни «Страхові послуги» передують засвоєння курсу «Страхування», який дає основи, на яких базується ця дисципліна.

Мета викладання дисципліни – отримання студентами глибоких знань з питань теорії створення та практичного застосування конкретних видів страхових послуг для задоволення потреб юридичних і фізичних осіб страховому захисті їх майнових інтересів в умовах ринкової економіки.

Предмет дисципліни – сукупність економічних відносин, які складуються в процесі застосування конкретних видів страхування на підставі вивчення їх змісту, визначення потреб страхового ринку і окремих галузей економічної та соціальної сфери національного суспільства в їх страховому захисті.

Основними завданнями дисципліни є:

- вивчення механізму надання страхових послуг, що дозволить фахівцю-фінансисту сформулювати достатній рівень знань для плідної праці в галузі страхування та повного використання можливостей страхового захисту;

- встановлення сутності, необхідності використання та можливості розширення асортименту страхових послуг з урахуванням попиту на ці послуги та необхідності їх застосування в умовах ринку;

- поглиблене вивчення складу та особливостей організації основних видів страхових послуг по особистому страхуванню, майновому страхуванню і страхуванню відповідальності;

- опанування організації процесу купівлі та продажу страхових послуг, методики визначення їх ціни і встановлення згідно норм чинного законодавства взаємовідносин сторін договору страхування у вигляді їх прав та обов'язків.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен знати:

- основні положення законодавчої та нормативної бази зі страхової діяльності;

- економічну сутність й роль страхових послуг в умовах ринкової економіки;

- механізм функціонування ринку страхових послуг;

- структуру страхової угоди та правила її укладання;

- систему страхових послуг та детальну характеристику кожного її виду;

- процес та умови надання страхових послуг, пов'язаних з різними видами ризиків;

- напрями покращення страхових послуг.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен вміти:

- практично застосовувати науково обґрунтовані і практично перевірені технології реалізації страхових послуг;
- проводити аналіз процесу реалізації страхових послуг з урахуванням особливостей страхової компанії;
- вирішувати питання з організації роботи за основними видами страхування та вибирати ефективні варіанти управління потоками страхових ресурсів;
- приймати ефективні рішення щодо фінансової діяльності страхової компанії та видів угод, які укладаються на страховому ринку;
- планувати та прогнозувати результати прийняття рішень за різними видами страхових послуг.

Таким чином в результаті вивчення дисципліни «Страхові послуги» студент повинен мати сучасне уявлення про послуги, що їх пропонують страхові компанії юридичним і фізичним особам в умовах ринкових відносин, вміти використовувати набуті знання в різних ситуаціях.

Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Страхові послуги» спрямовані на поглиблене засвоєння основних положень теорії та практики використання конкретних видів страхових послуг. Методичні вказівки містять теми практичних занять з дисципліни «Страхові послуги» та завдання для засвоєння матеріалу за кожною з них, які включають питання для обговорення, контрольні питання, а також завдання для самостійної роботи. Така структура методичних вказівок спрямована на систематизацію знань з курсу «Страхові послуги» та їх засвоєння.

1 ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття є сполучною ланкою між лекційними заняттями та самостійною роботою і спрямовані на поглиблене засвоєння теоретичних понять і термінів з дисципліни «Страхові послуги» та набуття практичних навиків з організації процесу реалізації страхових послуг.

В процесі практичних занять з'ясовується ступінь засвоєння понятійно-термінологічного апарату та основних положень предмету, вміння розкривати конкретну тему, аналізувати та узагальнювати ключові питання курсу, розв'язувати конкретні практичні ситуації.

Одним з важливих завдань проведення практичних занять є отримання студентами навиків публічних виступів і дискусій, а також аналітичного та обґрунтованого підходу до розв'язання складних питань і відпрацювання можливих рішень у майбутній професійній діяльності.

Практичні заняття – це форма аудиторної роботи, яка передбачає:

- розгляд і обговорення теоретичного матеріалу за переліком контрольних питань по відповідних темах лекційних занять;
- розгляд і обговорення теоретичного матеріалу за переліком питань для самостійного опрацювання;
- проведення семінарів з публічними виступами по рефератах, підготовлених студентами самостійно за рекомендованою тематикою;
- розв'язання тестів відповідно до тематики практичного завдання;
- розв'язання задач обчислювального характеру;
- проведення ділових ігор та обговорення практичних ситуацій з страхової діяльності;
- розгляд страхових угод і документів та їх складання під конкретні умови;
- виконання контрольних робіт за індивідуальним завданням;
- перевірку практичних завдань, виконаних студентами під час індивідуальної роботи;
- перевірку контрольних;
- проведення консультацій з дисципліни.

Аудиторні заняття проводяться у відповідності з методичними рекомендаціями до практичних занять, які містять:

- плани практичних занять з дисципліни;
- перелік теоретичних питань для контролю знань за кожною темою курсу;
- завдання для самостійної роботи, які містять теми рефератів, доповіді з яких будуть заслухані на заняттях;
- умови задач або ситуаційних завдань.

2 ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ

Тема 1 Страхові послуги й особливості їх реалізації

Питання для обговорення

1. Необхідність та сутність страхової послуги. Ознаки, які характеризують страхову послугу.
2. Особливості реалізації страхових послуг. Вивчення й формування попиту на страхові послуги.
3. Продаж страхових послуг через посередників. Їхні права та обов'язки.
4. Особливості реклами страхових послуг.
5. Сутність та методи організації контролю за реалізацією страхових послуг.

Контрольні питання

1. Що таке страхова послуга? У чому виявляється особливість страхового продукту як товару?
2. Які специфічні ознаки страхових послуг ви знаєте?
3. Якими якісними показниками характеризуються страхові послуги?
4. Назвіть основні принципи та напрямки поширення страхових продуктів.
5. Які існують в Україні види добровільного страхування?
6. Що таке маркетинг у страхуванні?
7. Як здійснити маркетинг страхової послуги?
8. Які особливості властиві маркетинговій діяльності страхових компаній?
9. Які посередники приймають участь в процесі реалізації страхових послуг?
10. В чому принципова відмінність між страховими агентами і страховими брокерами?
11. У чому Ви вбачаєте перспективу розвитку: у пропозиції стандартних продуктів на страховому ринку чи в пошуку нових рішень?
12. Що є ціною страхової послуги і від чого залежить її верхня та нижня межа?
13. Які канали реалізації страхових послуг використовуються страховими компаніями?

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів)

1. Використання маркетингу страховими компаніями України.
2. Зарубіжні системи продажу страхових послуг та їх характеристика.
3. Склад та характеристика страхових послуг, які пропонують страховики в Україні.
4. Порівняльна характеристика діяльності страхових посередників на вітчизняному страховому ринку.

5. Вимоги законодавства України до страхових посередників.

Практичні завдання

Тестовий контроль знань

1. *Нагляд за діяльністю на ринку страхових послуг здійснює:*

- а) Національний банк України;
- б) Державний комітет по нагляду за страховою діяльністю;
- в) Державна комісія по регулюванню ринку фінансових послуг;
- г) Державна комісія по цінним паперам і фондовому ринку.

2. *Якісними показниками страхової послуги є:*

- а) відсутність простроченої заборгованості;
- б) можливість встановлення партнерських взаємовідносин;
- в) максимальна сумлінність сторін;
- г) обсяг страхового покриття;
- д) ймовірність настання страхового випадку.

3. *Особливостями страхової послуги є:*

- а) простота норм страхового договору;
- б) необхідність виявлення можливих тенденцій;
- в) визначені часові обмеження;
- г) попередня невизначеність страхового відшкодування.

4. *Процес реалізації страхових послуг включає такі етапи:*

- а) андеррайтинг;
- б) аквізиція;
- в) суброгація;
- г) жодна відповідь неправильна.

5. *Андеррайтинг включає:*

- а) визначення меж відповідальності;
- б) підготовку до суброгації;
- в) розрахунок розміру страхових премій;
- г) підписання договору страхування.

6. *Супроводження договору страхування включає:*

- а) своєчасне виявлення тенденцій в характері ризику;
- б) визначення строків, умов і розміру страхового покриття;
- в) розслідування обставин страхового випадку;
- г) контроль за дотриманням норм безпеки.

7. *Аварійний комісар виконує наступні функції:*

- а) приймає рішення про страхування об'єкта;
- б) проводить розслідування обставин страхового випадку;
- в) оцінює і узгоджує розміри збитків;
- г) пред'являє вимоги до винного у страховому випадку.

8. *Отримання даних про властивості ризику є складовою:*

- а) андеррайтингу;
- б) аквізиції;
- в) супроводження договору страхування;
- г) ризик-менеджменту.

9. Маркетингова політика у страхуванні може орієнтуватись на:

- а) окремі види страхування;
- б) групи страхових продуктів;
- в) підвищення рівня якості обслуговування;
- г) регіональні особливості ринку.

10. Формування споживчого попиту спрямовано на:

- а) формування брокерського посередництва;
- б) високий сервіс обслуговування;
- в) сегментування ринку споживачів;
- г) формування торгівельної марки.

Задачі (ситуаційні завдання)

Завдання 1

Проаналізуйте страхову рекламу в пресі, на радіо і телебаченні та зробіть висновки щодо її постійності, неперервності, лаконічності і зрозумілості.

Завдання 2

Розробіть план рекламних заходів умовного або реального страхового продукту.

Завдання 3

Для формування навичок використання на практиці міжнародної страхової термінології складіть словник термінів (20-30 слів) та поясніть їх значення.

Завдання 4

Розробіть маркетингову політику для умовної або реальної страхової компанії.

Завдання 5

Доведіть необхідність проведення андеррайтингу в майновому страхуванні та страхуванні життя.

Тема 2 Порядок укладення та ведення страхової угоди

Питання для обговорення

1. Страхові договори, порядок їх підготовки, укладання та контроль за виконанням.
2. Форма подання та зміст заяви про страхування.
 1. Права та обов'язки сторін страхового договору.
 2. Вирішення суперечок та припинення дії договору страхування.

Контрольні питання

1. Яким основним вимогам має відповідати договір страхування?
2. Поясніть процедуру укладення договору страхування.
3. З яких розділів складаються договори страхування?
4. Які особливості має укладення договору страхування життя?
5. Чи взаємопов'язані між собою страховий поліс та страховий договір?
6. Коли договір страхування набуває чинності?

7. Визначте зміст основних термінів, що використовуються при укладанні договору страхування.

8. Яким законодавчим актом регламентується структура страхового договору?

9. Які види договорів страхування зустрічаються на практиці?

10. Яка процедура підготовки договору страхування?

11. Які права та обов'язки страховика?

12. Які права та обов'язки страхувальника?

13. Яка валюта використовується в страхуванні?

14. У яких випадках страховик може відмовити страхувальникові у здійсненні страхової виплати або страхового відшкодування?

15. Як у страхуванні вирішуються спірні питання та коли договір страхування припиняє свою дію?

16. Чи можуть суб'єкти страхових відносин достроково припинити дію договору страхування за власним бажанням?

17. З якими обставинами пов'язується недійсність договору страхування?

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів)

1. Правила страхування: їх зміст та призначення.

2. Особливості правил страхування різних видів послуг та їх характеристика.

3. Андеррайтинг і його складові частини.

4. Особливості укладання договору страхування “життя” та договору ризикового страхування.

5. Особливості дострокового припинення дії договору страхування.

Практичні завдання

Тестовий контроль знань

1. Суттєвими умовами договору є:

а) розмір страхового внеску;

б) реквізити;

в) франшиза;

г) всі відповіді вірні.

2. Порядок визначення розмірів страхових сум та розмірів страхових виплат включається до:

а) договору страхування;

б) правил страхування;

в) обов'язків страховика;

г) всі відповіді вірні.

3. Договір страхування включає:

а) причини відмови у страховій виплаті;

б) порядок вирішення спорів;

в) заходи по зменшенню ризику;

г) відповідальність за невиконання умов договору.

4. Умовами договору страхування можуть передбачатись і інші

обов'язки страховика і страхувальника, ніж вказані у Законі України "Про страхування":

- а) так;
- б) ні.

5. Страховик повинен вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних документів для своєчасного відшкодування протягом:

- а) 5 днів;
- б) 2 днів;
- в) 3 днів;
- г) 10 днів.

6. У разі здійснення страхувальником заходів, що зменшили страховий ризик:

- а) страховик не повинен переукладати договір страхування;
- б) страховик повинен переукласти договір страхування;
- в) страховик повинен переукласти договір страхування, якщо це передбачено умовами договору страхування;
- г) жодна відповідь неправильна.

7. Витрати, які поніс страхувальник при настанні страхового випадку щодо зменшення збитків:

- а) страховик не відшкодовує;
- б) страховик відшкодовує;
- в) страховик відшкодовує, якщо це передбачено умовами договору страхування;
- г) жодна відповідь неправильна.

8. Для запобігання та зменшення збитків, завданих внаслідок настання страхового випадку:

- а) страхувальник повинен вживати заходи;
- б) страхувальник не повинен вживати заходи;
- в) страхувальник повинен вживати заходи, якщо це передбачено договором страхування;
- г) жодна відповідь неправильна.

9. Про намір дострокового припинення дії договору страхування будь-яка сторона зобов'язана повідомити іншу за:

- а) 10 днів;
- б) 20 днів;
- в) 30 днів;
- г) 90 днів.

10. Зміст договору страхування:

- а) регламентується законодавством;
- б) визначається за згодою сторін;
- в) вірно «а» і «б».

Задачі (ситуаційні завдання)

Завдання 1

Проведіть аналіз правил страхування з різних видів страхових послуг. Зробіть висновки.

Завдання 2

Проведіть аналіз кількох договорів з страхування майна, визначте особливості та зробіть висновки.

Завдання 3

Проведіть аналіз кількох договорів з страхування життя, визначте особливості та зробіть висновки.

Завдання 4

Проведіть аналіз кількох договорів з медичного страхування, визначте особливості та зробіть висновки.

Завдання 5

Проведіть аналіз кількох договорів з страхування відповідальності, визначте особливості та зробіть висновки.

Тема 3 Страхування життя та пенсій

Питання для обговорення

1. Економічна необхідність та особливості страхування життя та пенсій.
2. Страхування капіталу і страхування ренти.
3. Порядок визначення і сплати страхових внесків при страхуванні життя (страхуванні капіталу). Таблиці смертності та робота з ними.
4. Особливості укладання договорів страхування життя.
5. Робота страхової компанії по визначенню страхових і викупних сум, порядок їх виплати.

Контрольні питання

1. Які особливості властиві сфері страхування життя?
2. Що таке таблиця смертності та які показники її складають?
3. З якою метою у сфері страхування життя використовуються таблиці смертності?
4. На яких умовах реалізується послуга змішаного страхування життя?
5. Чим страхування дітей та весільне страхування відрізняється від змішаного страхування життя?
6. Чиї інтереси захищає довічне страхування?
7. Які переваги страхувальникам надає страхування додаткової пенсії?
8. Назвіть основні етапи розрахунку страхових тарифів при страхуванні життя.
9. У чому полягають особливості розрахунку страхових тарифів із страхування життя?
10. У чому полягає відмінність структури нетто-премій при особистому страхуванні життя та ризиковому страхуванні?
11. Який порядок здійснення пенсійного страхування?

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів)

1. Необхідність та значення страхового захисту життя і пенсій громадян.
2. Стан страхування життя і пенсій в Україні.
3. Види страхування життя та особливості їх реалізації на вітчизняному страховому ринку.
4. Організація роботи страхової компанії щодо визначення страхових платежів, страхових та викупних сум.
5. Історичні аспекти розвитку страхування життя та пенсій.

Практичні завдання

Тестовий контроль знань

1. Від чого залежить викупна сума?
 - а) від особливостей місця роботи;
 - б) від тривалості дії договору;
 - в) від віку клієнта;
 - г) від фактично здійснених внесків.
2. Який вчений склав таблицю смертності, форма якої використовується дотепер?
 - а) Граунт;
 - б) Де-Вітт;
 - в) Галлей;
 - г) Прайс.
3. Кептивні страхові компанії – це:
 - а) професійні страховики;
 - б) страхові компанії, що утворюються фінансово-промисловими групами;
 - в) страхові компанії, які займаються тільки ризиковим страхуванням;
 - г) жодна відповідь неправильна.
4. Назвіть чинники, які впливають на розвиток ринку страхування життя в Україні.
5. У якому році виникло перше страхове товариство життя в Англії?
 - а) 1752;
 - б) 1706;
 - в) 1708;
 - г) 1825.
6. Договір страхування життя може бути:
 - а) добровільним;
 - б) обов'язковим;
 - в) короткостроковим;
 - г) довгостроковим;
 - д) ризиковим.
7. Який відсоток заробітної плати робітника становить корпоративний платіж по страхуванню життя, що відноситься на валові витрати?
 - а) 6%;
 - б) 15%;
 - в) 4% ;

г) 25%.

8. Згідно законодавства зазначена у договорі страхування життя річна ставка інвестиційного доходу дорівнює:

а) 4%;

б) 6%;

в) 15%;

г) 85%.

9. Який відсоток витрат на ведення справи вираховується страховиком з отриманого інвестиційного доходу?

а) 4%;

б) 10%;

в) 15%;

г) 85%.

10. При укладанні договору страхування ренти враховується:

а) стан здоров'я застрахованого;

б) вік застрахованого;

в) стаж роботи застрахованого;

г) усі відповіді правильні.

Задачі (ситуаційні завдання)

Задача 1

Визначить страховий внесок за договором нагромаджувального страхування життя на підставі таких даних:

1) страхова сума – 2000 грн.

2) страховий тариф-нетто на 1000 грн. – 2 грн.

Питома вага тарифу-нетто в тарифі-брутто – 80 %.

Задача 2

Визначить величину страхової виплати, котру застрахована особа отримає за договором родинного страхування, згідно з такими даними:

1) страхова сума – 5 тис. грн.

2) страхові події і величина виплат за ними у відсотках до страхової суми:

- смерть батька застрахованої особи – 20%;

- народження дитини – 20%;

- дожиття до закінчення терміну дії договору страхування – 100%.

Задача 3

Визначить величину викупної суми, яку може отримати застрахована особа при достроковому припиненні договору страхування згідно з такими даними:

- страхова сума за договором – 2000 грн.

- сума сплачених внесків-брутто – 600 грн.

- сума приєднаного інвестиційного доходу – 120 грн.

Норматив виплати викупної суми, встановленої страховою компанією: 80% тарифу-брутто та 100% інвестиційного доходу.

Задача 4

Розрахувати річну нетто-премію з 1 грошової одиниці страхової суми, якщо річні премії вносяться страхувальником на початку року, вік застрахованого 35 років, термін договору змішаного страхування 20 років. Норма дохідності - 4 %.

Задача 5

За даними таблиці смертності, для особи віком 43 роки, обрахувати вірогідність: прожити ще рік; померти протягом року, дожити до 45 років; не дожити до 45 років.

Тема 4 Страхування від нещасних випадків

Питання для обговорення

1. Сутність, необхідність та значення страхування від нещасних випадків.
2. Обов'язкове страхування від нещасних випадків. Основні види, умови та особливості.
3. Добровільне страхування громадян від нещасних випадків. Основні види, умови та особливості його здійснення.
4. Колективне та індивідуальні форми страхування від нещасних випадків.
5. Специфіка роботи страхової компанії при організації обов'язкових та добровільних видів страхування від нещасних випадків.

Контрольні питання

1. Що таке індивідуальне страхування громадян від нещасних випадків?
2. Які види обов'язкового страхування громадян від нещасних випадків існують в Україні?
3. Дайте визначення поняттю “нещасний випадок”.
4. Що таке колективне страхування громадян від нещасних випадків?
5. Які фактори впливають на розмір тарифів в процесі страхування громадян від нещасних випадків?
6. На яких засадах страхуються пасажери від нещасних випадків на транспорті?
7. Які випадки в правилах добровільного страхування вважаються нещасними?
8. Що є страховим випадком за правилами добровільного страхування від нещасних випадків?
9. Як укладається договір страхування від нещасних випадків фізичними та юридичними особами?
10. Що повинен зробити страхувальник при настанні події, визначеної договором добровільного страхування від нещасних випадків?
11. У якому порядку та на яких умовах виплачується страхова сума за договором добровільного страхування від нещасних випадків?

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів)

1. Необхідність та значення страхового захисту громадян від нещасних випадків.
2. Сучасний стан страхування від нещасних випадків в Україні та його розвиток.
3. Аналіз динаміки обов'язкових видів страхування від нещасних випадків.
4. Основні проблеми та перспективи розвитку страхування від нещасних випадків на вітчизняному ринку.
5. Проблеми нормативного забезпечення обов'язкових видів страхування від нещасних випадків.

Практичні завдання

Тестовий контроль знань

1. *Хто може бути страхувальником при індивідуальному та колективному страхуванні від нещасних випадків?*
 - а) юридичні особи;
 - б) громадяни;
 - в) вірно «а» і «б».
2. *При укладенні договору добровільного страхування від нещасного випадку щодо застрахованого враховується:*
 - а) вік;
 - б) сімейний стан;
 - в) соціальний стан;
 - г) місце проживання.
3. *За договором страхування від нещасних випадків страхова сума не може бути виплачена, якщо мають місце:*
 - а) протиправні дії застрахованого, котрі викликали його смерть;
 - б) навмисні дії застрахованого, котрі призвели до травмування;
 - в) самогубство застрахованого;
 - г) усі відповіді правильні.
4. *Страхова компанія здійснює виплату за договором страхування від нещасних випадків:*
 - а) тільки готівкою;
 - б) тільки безготівково;
 - в) готівкою або безготівково.
5. *Страхування від нещасних випадків є складовою:*
 - а) страхування життя;
 - б) медичного страхування;
 - в) особистого страхування;
 - г) страхування майна фізичних осіб.
6. *Що належить до страхових випадків з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті?*
 - а) одержання застрахованим травм;

б) тимчасова втрата застрахованим працездатності або встановлення інвалідності;

в) загибель або смерть, встановлення інвалідності або тимчасова втрата працездатності внаслідок нещасного випадку на транспорті;

г) втрата здоров'я страхувальника.

7. У правилах добровільного страхування від нещасних випадків передбачені такі страхові випадки:

а) аварія на виробництві;

б) захворювання;

в) напад тварин;

г) пожежа;

д) ураження електричним струмом, опіки, обмороження.

8. Страхова сума, яка виплачується за договором страхування від нещасних випадків залежить від:

а) виду нещасного випадку;

б) ступеня втрати здоров'я страхувальника;

в) терміну страхування;

г) галузі діяльності.

9. Правила страхування від нещасних випадків мають:

а) універсальний характер;

б) диференційований характер;

в) змішаний характер;

г) колективний характер.

10. Стандартний термін дії договору страхування від нещасних випадків:

а) 1 рік;

б) 2 роки;

в) 3 роки;

г) 10 років.

Задачі (ситуаційні завдання)

Задача 1

Визначіть страховий платіж з обов'язкового страхування збірної команди України з бобслею на один рік і виплачену страхову суму за договором страхування цієї команди згідно з такими даними:

Кількість членів команди – 8 чол.

Грошове утримання кожного члена команди, включаючи оплати і додатки – 800 грн. на місяць.

Страхові випадки з членами команди протягом року:

- інвалідність III групи – одна особа;

- втрата працездатності внаслідок травми, віднесеної до категорії важких травм тривалістю 60 днів.

Задача 2

Визначіть розмір страхової суми та порядок її виплати, яку необхідно сплатити пасажиру залізничного транспорту, якщо під час поїздки стався страховий випадок у результаті якого:

1) пасажир тимчасово втратив працездатність на 127 днів, а потім його визнали інвалідом II групи. Пасажир мав квиток щодо свого перевезення;

2) пасажир отримав I групу інвалідності. Пасажир не мав квитка щодо свого перевезення, але користувався правом на безкоштовний проїзд відповідно до чинного законодавства.

Задача 3

У стоматологічній поліклініці під час виконання працівниками своїх професійних обов'язків, відбулися такі страхові випадки:

- смерть застрахованого працівника від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції. Розмір місячної заробітної плати померлого на посаді, яку він займав до смерті – 1800 грн.;

- чотири працівники були визнані інвалідами внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини (два працівники – інвалідами III групи, один працівник – інвалідом II групи, один працівник – інвалідом I групи).

На підставі яких нормативно-правових документів буде здійснена виплата страхових сум? Визначіть розміри страхових виплат спадкоємцям та застрахованим працівникам.

Задача 4

Зі спортсменом збірної волейбольної команди України під час підготовки до змагання стався нещасний випадок. У результаті якого постраждалий був визнаний інвалідом III групи. Через дев'ять місяців застрахованому було встановлено інвалідність I групи. Визначіть розмір та порядок виплати страхової суми постраждалому спортсмену, якщо його місячне грошове утримання на посаді, яку він займав до нещасного випадку, складало 1250 грн. На підставі яких нормативно-правових документів надається страховий захист спортсменам вищих категорій?

Задача 5

За рахунок юридичної особи, яка утримує підрозділ сільської пожежної охорони, в обов'язковому порядку були застраховані її працівники. У результаті гасіння пожежі працівник тимчасово втратив працездатність на 69 днів, а потім цей термін було продовжено на 25 днів.

Визначіть розмір та порядок страхової виплати постраждалому, якщо його місячна заробітна плата на останній посаді, яку він займав – 600 грн. На підставі яких нормативно-правових документів надається страховий захист працівникам сільської пожежної охорони?

Тема 5 Медичне страхування

Питання для обговорення

1. Економічна необхідність та значення медичного страхування.
2. Стан медичного страхування в Україні.
3. Суб'єкти медичного страхування і відносини між ними.
4. Обов'язкове медичне страхування та його сутність.
5. Добровільне медичне страхування. Права й обов'язки сторін страхових відносин.
6. Організація роботи страхової компанії при настанні страхового випадку та порядок виплати страхового забезпечення.

Контрольні питання

1. Назвіть основні системи організації охорони здоров'я та дайте їм характеристику.
2. Розкрийте переваги соціальної системи організації охорони здоров'я.
3. Які існують форми медичного страхування?
4. Яка схема взаємовідносин при ОМС та ДМС?
5. Які умови добровільного медичного страхування?
6. Які існують програми добровільного медичного страхування?
7. У чому полягає суть обов'язкового медичного страхування?
8. Які особливості обов'язкового медичного страхування?
9. Розкрийте механізм медичного страхування громадян, які виїждять за кордон.
10. Що таке асистанс? Які завдання виконують асистанські компанії?
11. За якими категоріями може обрати обсяг страхового захисту особа, що від'їжджає за кордон?
12. Які фактори впливають на розмір страхового тарифу при страхуванні громадян, які від'їжджають за кордон?
13. Які застереження використовують страхові компанії у полісах страхування осіб, що від'їжджають за кордон?
14. Які документи повинна подати застрахована особа для отримання страхової виплати за полісом медичного страхування подорожуючого за кордон?

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів)

1. Необхідність, розвиток та сучасний стан медичного страхування.
2. Сучасний стан фінансування охорони здоров'я в Україні.
3. Зарубіжний досвід розвитку медичного страхування.
4. Концепція розвитку обов'язкового медичного страхування в Україні.
5. На прикладі програм добровільного медичного страхування деяких українських страхових компаній розкрийте обсяг страхового захисту, гарантованого застрахованим особам

Практичні завдання

Тестовий контроль знань

1. *Обов'язкове державне медичне страхування передбачає надання страхового захисту громадянам:*

- а) з урахуванням їх доходів;
- б) з урахуванням їх віку;
- в) без урахування доходу і віку;
- г) з урахуванням і доходу і віку.

2. *Суб'єкти обов'язкового медичного страхування - це ...*

3. *Договір добровільного медичного страхування може бути:*

- а) індивідуальним;
- б) колективним;
- в) лише індивідуальним.

4. *Страхова медична компанія повинна:*

а) укласти договір про співробітництво з лікувально-профілактичною установою;

б) контролювати якість медичних послуг, наданих лікувально-профілактичною установою;

в) лише укладати договори страхування із страхувальниками.

5. *Основними функціями страхової медицини є:*

а) вироблення єдиної політики впровадження та функціонування системи ОМС в Україні;

б) вирівнювання фінансування територій регіонів України за принципом єдиного подушного нормативу;

в) створення страхового запасу на випадок надзвичайних ситуацій, а також фінансування науково-дослідницьких програм;

г) все вірно.

6. *При укладанні договору добровільного медичного страхування програма страхування обирається:*

- а) лише застрахованим;
- б) страховиком;
- в) страхувальником;
- г) лише страховиком.

7. *При укладенні договорів добровільного медичного страхування на величину страхового тарифу впливають такі чинники:*

- а) вік застрахованого;
- б) вид професії;
- в) стан здоров'я;
- г) галузь діяльності.

8. *Яке джерело фінансування медицини в Україні зараз є основним:*

- а) державний бюджет;
- б) фонди соціального страхування;
- в) приватні джерела.

9. *Страхувальниками при обов'язковому медичному страхуванні є:*

- а) тільки фізичні особи;

- б) тільки юридичні особи;
- в) як фізичні, так і юридичні особи.

10. Як називається страхування громадян, які від'їжджають за кордон?

- а) абандон;
- б) аквізиція;
- в) асистанс;
- г) жодна відповідь неправильна.

Задачі (ситуаційні завдання)

Задача 1

Визначіть страховий платіж і величину страхової виплати медичній установі за договором добровільного медичного страхування на підставі таких даних:

- 1) Страхова сума за програмою «Екстрена медична допомога для дорослих» – 600 грн.
- 2) Питома вага навантаження в тарифній ставці – 25 %.
- 3) Страховий тариф – 8 % від страхової суми.
- 4) Скидка з тарифу за відсутність страхових випадків в минулому році – 20%.
- 5) Підвищувальний коефіцієнт за вік застрахованої особи – 10%.

Страхові випадки: виклик швидкої допомоги двічі за рік. Вартість кожного виклику 110 грн., вартість медикаментів, витрачених за обидва випадка – 260 грн.

Задача 2

Визначіть вартість страхового поліса з медичного асистансу для групи студентів, які виїжджають в одну з європейських країн згідно з даними:

- 1) Чисельність групи – 15 осіб.
- 2) Страхова сума – 5 тис. євро на кожного.
- 3) Термін перебування за кордоном – 20 днів.
- 4) Страховий тариф: на 7 днів – 0,95 грн., на 15 днів – 0,9 грн., на 30 днів – 0,85 грн. з однієї особи.
- 5) Знижка за чисельність групи: при чисельності групи до 10 осіб – 5%, до 20 осіб – 10%, до 30 осіб – 15%.

Задача 3

Розрахувати тарифну ставку дня проведення медичного страхування, якщо: вартість первинного медичного огляду – 150 гр. од.; рівень госпіталізації на 100 прикріплених на медичне обслуговування за останні 5 років становив 12,2; 12,1; 11,2; 11,5; 12,4; середній термін госпіталізації – 21 день; середня вартість ліжко-дня – 200 гр. од.; вірогідність не перевищення можливих страхових відшкодувань над сумою зібраних страхових премій – 0,95; норматив відрахування у страховий резерв – 15% брутто-ставки; накладні витрати на ведення справи – 15% нетто-премії; прибуток страховика – 10% брутто-премії.

Задача 4

Лікар та фельдшер ветеринарної медицини застраховані за договором обов'язкового страхування. При здійсненні профілактичних робіт під час виконання службових обов'язків стався страховий випадок, що призвів до таких наслідків:

- лікар був визнаний інвалідом I групи;
- фельдшеру встановлена інвалідність III групи.

Визначіть розмір страхового платежу та страхових виплат постраждалим, якщо їх місячна заробітна плата (на останній посаді, яку вони займали), відповідно складала 1750 грн. та 1570 грн.

Завдання 5

Проведіть аналіз видів програм медичного страхування, які використовуються страховими компаніями в Україні. Зробіть висновки.

Тема 6 Страхування підприємницьких ризиків

Питання для обговорення

1. Зміст поняття «підприємницькі ризики».
2. Форми й види страхування підприємницьких ризиків.
3. Страхування майна підприємців від вогню та інших ризиків.
4. Страхування від перерв у підприємницькій діяльності.
5. Страхування відповідальності надавача послуг, виконавця робіт, продавця товарів за якість послуг, що надаються, робіт, що виконуються; товарів, що продаються.

Контрольні питання

1. Дайте визначення підприємницького ризику.
2. Які форми та види страхування підприємницьких ризиків ви знаєте?
3. Які особливості страхування майна юридичних осіб?
4. Які види майна юридичних осіб підлягають страхуванню?
5. Яке майно не розглядається як об'єкт страхування і чому?
6. На випадок яких небезпек укладається договір страхування майна юридичних осіб?
7. Що таке страхова оцінка та як вона визначається для різних видів майна?
8. Від чого залежить величина страхового тарифу для конкретного підприємства?
9. Від чого залежить розмір збитків, завданих підприємству страховим випадком?
10. Що є об'єктом страхування професійної відповідальності?
11. Розкрийте суть страхування відповідальності за забруднення навколишнього середовища.
12. Охарактеризуйте основні засади здійснення страхування професійної відповідальності.

13. Які головні особливості страхування відповідальності виробника за якість продукції?

14. У чому полягає відповідальність роботодавця перед його працівниками?

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів)

1. Роль страхування в забезпеченні потреб підприємця у страховому захисті.

2. Сучасний стан страхування підприємницьких ризиків в Україні.

3. Зарубіжний досвід страхування від переривання підприємницької діяльності.

4. Світові та національні проблеми страхування екологічних ризиків.

5. Проблеми та перспективи здійснення страхування професійної відповідальності.

Практичні завдання

Тестовий контроль знань

1. *Що береться за основу при оцінюванні основних фондів?*

- а) фактична вартість;
- б) повна балансова (первісна) вартість;
- в) фактична собівартість.

2. *Яке майно підприємств не приймається на страхування?*

- а) грошові кошти (готівка);
- б) готова продукція, інвентар, сировина;
- в) деревина під час сплаву.

3. *Страхова вартість-це...*

4. *В основу страхування основних та оборотних фондів покладено:*

- а) відшкодування збитків страхувальника;
- б) страховий захист майна;
- в) страховий інтерес.

5. *Яке майно підлягає страхуванню згідно з основним договором?*

- а) майно, отримане підприємством за договори майнового найму;
- б) усе майно, що належить підприємству.

6. *Яке майно підлягає страхуванню за додатковою угодою?*

а) майно, призначене для проведення дослідних та експериментальних робіт;

- б) об'єкти незавершеного будівництва;
- в) майно, яке не застраховане у наймодавця.

7. *Яке майно підприємства не приймається на страхування?*

- а) грошові кошти (готівка);
- б) готова продукція, інвентар, сировина;
- в) деревина під час сплаву.

8. *В якій оцінці приймається на страхування перелічене далі майно?*

- а) об'єкти у стадії незавершеного будівництва;
- б) готова продукція;

- в) будівлі і споруди;
- г) продукція у процесі виробництва.

Відповідь до кожного запитання доберіть із поданих далі:

- а) за балансовою оцінкою;
- б) фактичною собівартістю;
- в) у розмірі матеріальних і трудових витрат;
- г) на вартість витрачених на час страхового випадку сировини, матеріалів, а також вкладеної праці.

9. Втрати прибутку від вимушеної перерви виробництва – це:

- а) бруutto-прибуток;
- б) поточні витрати;
- в) нетто-прибуток;
- г) постійні витрати.

10. Які фактори враховуються при розрахунку страхової суми в процесі страхування втрат прибутку від вимушеної перерви виробництва?

- а) постійні витрати;
- б) місце страхувальника на ринку;
- в) наявність фінансових ресурсів;
- г) термін відшкодування.

Задачі (ситуаційні завдання)

Задача 1

Яку суму становить страхове відшкодування за втрачене внаслідок стихійного лиха майно вартістю 250 тис. грн., якщо в договорі страхування було включено майно вартістю 800 тис. грн., а страхова сума дорівнювала 400 тис. грн.?

Задача 2

Матеріальні активи підприємства були застраховані на 60 млн. грн., що становить 50% від їх оцінки. Після укладання договору підприємство додатково закупило майна на суму 15 млн. грн. Яку суму страхового відшкодування отримає підприємство, якщо в результаті настання страхового випадку все його майно загине?

Задача 3

Вартісна оцінка об'єкта страхування складає 50 тис. грн. Обґрунтувати вибір системи страхування – за системою першого ризику, якщо підприємство має кошти для страхування на суму 10 тис. грн. і страховий тариф дорівнює 4% від страхової суми. Розробіть пропозиції для страхової компанії щодо покращення страхового забезпечення застрахованого об'єкта.

Задача 4

Підприємство застрахувало майно від ризику неправомірних дій третіх осіб на суму 400 тис. грн. Страховий тариф визначено на рівні 0,5% від страхової суми. Договором передбачена умовна франшиза “вільно від 1% від страхової суми”, за що страхова компанія надала підприємству знижку з нарахованого страхового платежу в розмірі 2%. В результаті настання

страхового випадку фактичний збиток визначено в сумі 100 тис. грн. Розрахувати суму страхового платежу та страхового відшкодування.

Задача 5

У результаті пожежі згорів цех готової продукції. Після пожежі залишився фундамент, вартість якого складає 30% вартості споруди. Балансова вартість цеху – 8 млн. грн, строк експлуатації – 8 років. Витрати, пов'язані з приведенням майна в належний стан – 18 тис. грн. Діюча норма амортизації – 2,5%. Визначіть суму страхового відшкодування, якщо майно застраховане за системою пропорційної відповідальності, а страхова сума складає 3 млн. грн.

Тема 7 Сільськогосподарське страхування

Питання для обговорення

1. Економічне призначення страхування в сільському господарстві.
2. Форми й види сільськогосподарського страхування.
3. Страхування врожаїв сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень.
4. Організація роботи страхової компанії при визначенні збитків та страхового відшкодування.
5. Страхування сільськогосподарських тварин.
6. Страхування майна сільськогосподарських підприємств.

Контрольні питання

1. Чим зумовлена потреба в страховому захисті майна сільськогосподарських підприємств?
2. Чим спричинена необхідність запровадження обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень сільгоспідприємств державної форми власності та врожаю зернових культур і цукрових буряків підприємств усіх форм власності (далі обов'язкове страхування)?
3. Розкрийте основні умови обов'язкового страхування.
4. У які терміни необхідно укласти договір обов'язкового страхування?
5. Коли починається та припиняється відповідальність страховика за обов'язковим страхуванням урожаю?
6. Які обов'язки покладаються на страховика та страхувальника після укладення договору обов'язкового страхування?
7. Які права мають суб'єкти страхового зобов'язання?
8. У межах яких термінів страхувальник повинен повідомити про страховий випадок? Які документи зобов'язаний подати страхувальник?
9. Розкрийте методику розрахунку збитків за обов'язковим страхуванням врожаю.
10. У яких випадках страховик може відмовити страхувальникові у виплаті страхового відшкодування?

11. Який відсоток становить обсяг страхового покриття при обов'язковому страхуванні врожаю?

12. Чим відрізняються умови обов'язкового страхування від умов добровільного страхування врожаю?

13. На випадок яких небезпек укладається договір добровільного страхування майна сільськогосподарських підприємств?

14. Як розраховується страхова оцінка за кожним видом майна?

15. Розкрийте методику розрахунку збитків за кожним видом майна, включеного до договору добровільного страхування.

16. Які системи страхового забезпечення використовуються в добровільному страхуванні майна сільгоспідприємств?

17. Розкрийте особливості обов'язкового страхування сільськогосподарських тварин

18. У чому полягає сутність добровільної форми страхового захисту сільськогосподарських тварин?

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів)

1. Економічна необхідність і сучасний стан страхового захисту у сільському господарстві.

2. Вплив процесів реформування сільського господарства на розвиток майнового страхування.

3. Зарубіжний досвід страхування в сільському господарстві.

4. Зарубіжний досвід страхування сільськогосподарських тварин.

5. Державна підтримка процесу страхування в сільському господарстві.

6. Перспективи розвитку страхування майна сільськогосподарських підприємств в Україні.

Практичні завдання

Тестовий контроль знань

1. При страхуванні урожаю багаторічних насаджень враховується:

а) вік багаторічних насаджень;

б) періодичність плодоношення;

в) сортові якості плодоносних насаджень.

2. Сільськогосподарське страхування передбачає виплату страхового відшкодування страхувальнику:

а) готівкою;

б) шляхом перерахування на його розрахунковий рахунок;

в) в будь-якій формі.

3. Господарство подало заяву на страхування урожаю на випадок пошкодження його:

а) морозом;

б) хворобами рослин;

в) внесенням неякісних добрив;

г) повінню.

Які з названих ризиків є страховими?

4. *Обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень проводиться з метою:*

- а) гарантування економічної та продовольчої безпеки держави;
- б) створення сприятливих умов для розвитку аграрного сектору економіки;
- в) захисту інтересів сільськогосподарських підприємств;
- г) все вірно.

5. *Сільськогосподарські підприємства всіх форм власності в обов'язковому порядку повинні страхувати врожай:*

- а) овочів у відкритому ґрунті;
- б) цукрових буряків;
- в) виноградників;
- г) все вірно.

6. *Які три фактори насамперед зумовлюють потребу господарств у страхуванні сільськогосподарських ризиків?*

- а) нестача власних коштів для фінансування поточних потреб;
- б) сезонність сільськогосподарського виробництва;
- в) небезпека втрати капіталу, авансованого у сільськогосподарське виробництво;
- г) необхідність оформлення банківських кредитів;
- д) зацікавленість отримати якомога більший прибуток;
- е) можливість стихійного лиха.

7. *За якою системою страхового забезпечення проводиться страхування тварин?*

- а) пропорційної відповідальності;
- б) першого ризику;
- в) граничної відповідальності.

8. *Відповідальність страховика з виплати страхового відшкодування при загибелі тварин від хвороб настає:*

- а) з дня початку дії договору страхування;
- б) з моменту сплати страхового платежу;
- в) через 10 днів з дня початку дії договору страхування.

9. *При страхуванні сільськогосподарських ризиків в обов'язковій формі страхуються:*

- а) урожаї сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень;
- б) сільськогосподарські тварини;
- в) будівлі та інше майно;
- г) все вірно.

10. *У добровільній формі страхується урожай сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень:*

- а) тільки державних сільськогосподарських підприємств;
- б) тільки орендних підприємств;
- в) сільськогосподарських підприємств будь-якої форми власності;
- г) все вірно.

Задачі (ситуаційні завдання)

Задача 1

Протягом останніх п'яти років фермерське господарство страхувало врожай цукрових буряків на площі 200 га. Середня врожайність – 360 ц/га. Страхувальник виявив намір укласти страхову угоду на наступний рік на таку саму площу посіву. Ціна 1 ц готової продукції – 40 грн., тарифна ставка – 9 %.

Визначити страхову вартість цукрових буряків; страхову суму; страховий платіж. Визначити також суму страхового відшкодування за умови, що внаслідок повені в господарстві фактично зібрано лише 42480 ц цукрових буряків.

Задача 2

СТОВ «Прогрес» добровільно застрахувало врожай яблуневого саду та багаторічні насадження на 75%. Яблуневий сад на площі 40 га у зимовий період повністю вимерз, у результаті сад було викорчувано. На момент розкорчовування, плодоносний вік саду складав 9 років, а норма амортизаційних відрахувань – 4% річних. Після викорчування оприбутковані дрова – 200 м³ за ціною 45 грн за 1 м³. Балансова вартість яблуневого саду – 650 тис. грн: Визначіть розмір страхового відшкодування за загиблій яблуневий сад, якщо середня врожайність з 1 га за останні п'ять років складала 10 ц, а прогнозна ціна яблук – 4 грн за 1 кг.

Задача 3

У господарстві засіяно 300 га озимою пшеницею на зерно. Урожай був пошкоджений. В результаті виникла потреба пересіяти 120 га ячменем на зерно. Середня вартість витрат на пересів ячменю склала 1574 грн на 1 га. Господарством було отримано такий врожай: пшениці – 2700 ц, ячменю – 1500 ц. Укладаючи договір страхування зазначалося, що середня врожайність пшениці – 30 ц з гектару, прогнозована ціна – 250 грн. за 1 ц. Фактична ціна 1 ц ячменю – 175 грн. Визначіть розмір страхового відшкодування, якщо врожай був застрахований на 70%.

Задача 4

Середня врожайність пшениці за п'ять попередніх років – 35 ц/га. Площа посіву – 200 га. У результаті настання страхового випадку знищений увесь врожай. Ринкова ціна за 1 ц пшениці – 350 грн. Визначіть величину страхового відшкодування, якщо відповідальність страховика складає 65%.

Задача 5

Сільськогосподарське підприємство застрахувало врожай озимої пшениці на площі 450 га. Середньорічна врожайність озимої пшениці за попередні роки – 30 ц/га, ціна 1ц – 30 грн., сума нарахованих страхових платежів складає 17010грн. У результаті страхового випадку посіви озимої пшениці повністю загинули на площі 50 га і пошкоджені на 85 га. На площі, де повністю загинули посіви, були посіяні буряки, а на площі, де був пошкоджений врожай, підсіяли ярові культури. У поточному році отримано врожай озимої пшениці 4010 ц, буряків – 20100 ц, ярових культур – 7400 ц. Вартість 1 ц буряків – 4 грн., ярових культур – 1,25 грн. З настанням страхового випадку було виявлено, що фактична площа посівів озимої пшениці становила 470 га. Визначіть суму

страхового відшкодування, якщо сільськогосподарське підприємство має заборгованість зі страхових внесків у сумі 5020 грн. Згідно з договором страхування страховик зобов'язаний відшкодувати 60% збитку.

Тема 8 Страхування технічних ризиків

Питання для обговорення

1. Економічна необхідність, сутність та розвиток страхування технічних ризиків.
2. Класифікація видів страхування технічних ризиків.
3. Умови страхування будівельно-монтажних ризиків.
4. Умови страхування машин і агрегатів від поломок.
5. Умови страхування електронної техніки та комп'ютерних баз даних.
6. Умови страхування післяпускових гарантійних зобов'язань.

Контрольні питання

1. Поясніть, які причини вплинули на розвиток страхування технічних ризиків.
2. Які об'єкти охоплює страховий захист при укладанні договору страхування технічних ризиків?
3. На випадок яких небезпек укладається договір страхування будівельного підприємця від усіх ризиків?
4. Як визначається страхова сума та від чого залежить величина страхового тарифу при укладенні договору страхування ризиків будівництва?
5. Який існує порядок виплати страхового відшкодування за договором страхування будівельних ризиків?
6. На яких умовах здійснюється страхування монтажних ризиків?
7. Поясніть зміст страхування машин від поломки.
8. Розкрийте якісні характеристики страхування машин від поломки.
9. Розкрийте якісні характеристики страхування електронного обладнання.

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів)

1. Необхідність та значення страхування технічних ризиків.
2. Сучасний стан страхування будівельно-монтажних ризиків в Україні.
3. Зарубіжний досвід страхування машин і агрегатів від поломок.
4. Зарубіжний досвід страхування електронної техніки та комп'ютерних баз даних.
5. Сучасний стан страхування післяпускових гарантійних зобов'язань в Україні.

Практичне завдання

Тестовий контроль знань

1. Страхування будівельно-монтажних ризиків включає відповідальність:
 - а) за встановлене устаткування;

- б) за проведення іспитів об'єкта;
- в) за монтаж будівельних конструкцій;
- г) усі відповіді правильні.

2. При страхуванні будівельно-монтажних ризиків майно вважається застрахованим:

- а) з моменту початку будівництва до здачі об'єкта в експлуатацію;
- б) з моменту вивантаження майна на будівельному майданчику до початку будівництва;
- в) з моменту вивантаження майна на будівельному майданчику до здачі об'єкта в експлуатацію.

3. Об'єктом страхування будівельно-монтажних ризиків можуть бути:

- а) тимчасові споруди;
- б) заробітна плата робітників, зайнятих у будівництві;
- в) споруди, призначені для будівництва;
- г) транспортна техніка в межах будівельного майданчика;
- д) будівельні документи та креслення.

4. Страхування післяпускових гарантійних зобов'язань надається:

- а) підряднику;
- б) субпідряднику;
- в) замовнику;
- г) проектувальникам;
- д) постачальникам будівельних матеріалів.

5. Чи забезпечується страховий захист від майнових збитків власника електронних пристроїв як експлуатаційника цих пристроїв?

- а) ні;
- б) так;
- в) так (лише в тому разі, якщо виробник не несе відповідальності за своїми гарантійними зобов'язаннями).

6. Страхова сума при страхуванні будівельного підприємства від усіх ризиків дорівнює:

- а) договірній вартості наданих забудовником будівельних матеріалів;
- б) договірній вартості виконаних забудовником будівельних робіт;
- в) договірній вартості будівництва;
- г) будь-якій вартості за погодженням між страховиком і страхувальником.

7. Які суб'єкти будівничої галузі, видаючи замовлення, можуть наполягати на укладанні договору страхування будівельного підприємця від усіх ризиків:

- а) забудовники;
- б) консультаційні інженерні бюро та архітектори;
- в) кредитори;
- г) все вірно.

8. Страхова сума при страхуванні EAR являє собою:

- а) вартість установок, що мають бути змонтовані;
- б) вартість установок, включаючи витрати по перевезенню, митний збір, інші збори та витрати з монтажу;

в) вартість установок, включаючи витрати на перевезення, митний збір та інші збори;

г) витрати з монтажу.

9. Коли набирає чинності поновлений договір страхування будівель?

а) з моменту внесення страхового платежу;

б) з наступного дня після укладання нового (поновленого) договору;

в) після закінчення дії попереднього договору.

10. У разі страхування машин від поломок страховиком відшкодовуються збитки, що виникли внаслідок:

а) помилки в обслуговуванні та необережності персоналу страхувальника;

б) вибуху транспортних засобів;

в) вибуху котлів, двигунів;

г) пошкодження продукції, яка виготовляється застрахованими машинами;

д) перевантаження машин.

Задачі (ситуаційні завдання)

Завдання 1

Проаналізуйте умови правил страхування «CAR» різних страховиків. Зробіть висновки.

Завдання 2

Проаналізуйте умови правил страхування «EAR» різних страховиків. Зробіть висновки.

Завдання 3

Проаналізуйте умови страхування машин різних страховиків. Зробіть висновки.

Завдання 4

Проаналізуйте умови страхування електронної техніки та комп'ютерних баз даних різних страховиків. Зробіть висновки.

Завдання 5

Проведіть аналіз страхування технічних ризиків в міжнародній практиці. Зробіть висновки.

Тема 9 Страхування кредитних і фінансових ризиків

Питання для обговорення

1. Необхідність страхування ризиків у фінансово-кредитній сфері.
2. Сутність та економічний зміст страхування фінансових ризиків.
3. Класифікація видів страхування у фінансово-кредитній сфері.
4. Характеристика основних організаційних форм страхування кредитів.
5. Характеристика окремих видів страхування фінансових ризиків.

Контрольні питання

1. У чому полягає економічний зміст страхування кредитних ризиків?
2. Яка різниця між делькредерним та гарантійним страхуванням?

3. Які особливості має страхування кредитів довіри?
4. Як здійснюється страхування фінансових кредитів?
5. Які особливості страхового захисту властиві страхуванню товарних та споживчих кредитів?
6. Які особливості має страхування кредитів, виданих під заставу?
7. У чому полягає зміст страхового захисту виданих та прийнятих гарантій (поручительств)?
8. У чому полягає сутність фінансового ризику та його страхування?
9. Які особливості має страхування від втрат прибутку?
10. Що являє собою система депозитного страхування та які ознаки використовуються для її класифікації?
11. Як формувалася система страхового захисту вкладів фізичних осіб в Україні?

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів)

1. Необхідність, значення та економічний зміст страхування у фінансово-кредитній сфері.
2. Сучасний стан страхування фінансових ризиків в Україні.
3. Зарубіжний досвід страхування фінансових ризиків.
4. Сучасний стан страхування товарних кредитів та перспективи його розвитку.
5. Сучасні проблеми вітчизняної системи депозитного страхування та напрямки її вдосконалення.
6. Порівняльний аналіз зарубіжних систем депозитного страхування.

Практичні завдання

Тестовий контроль знань

1. *Хто в умовах делькредерної форми страхування кредитів відіграє роль страхувальника?*
 - а) позичальник;
 - б) банк;
 - в) гарант позичальника.
2. *Які втрати враховуються при страхуванні прибутку?*
 - а) прибуток, не отриманий страхувальником;
 - б) прибуток, не отриманий контрагентами страхувальника;
 - в) витрати, які мають постійний характер;
 - г) витрати, які мають змінний характер.
3. *Найбільш подібні між собою:*
 - а) продаж за «факторингом» – продаж «на виплату»;
 - б) продаж за «факторингом» – лізинг;
 - в) продаж «на виплату» – лізинг.
4. *Які з перелічених далі форм забезпечення кредиту мають правовий, а які – матеріальний характер?*
 - а) порука третьої особи;
 - б) гарантія;

- в) цесія кредиторської заборгованості позичальника;
- г) застава нерухомого майна;
- д) блокада коштів на рахунках;
- е) застава валютних засобів;
- є) страхування.

5. *Різновидом фінансових ризиків є:*

- а) ризик неплатежу;
- б) неотримання прибутку при інвестиційних операціях;
- в) втрати або зменшення прибутку внаслідок непередбачуваних обставин;
- г) все вірно.

6. *Які з названих форм страхування кредитів належать до делькредерного типу?*

- а) страхування банківських кредитів;
- б) страхування товарних кредитів;
- в) страхування експортних кредитів;
- г) страхування споживчих кредитів;
- д) страхування кредитів, виданих під заставу.

7. *За фінансовим кредитом можуть надаватись такі види страхових послуг:*

- а) страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту;
- б) страхування на випадок невиконання зобов'язань контрагентом;
- в) страхування фінансових гарантій;
- г) страхування комерційних кредитів.

8. *За комерційним кредитом можуть надаватись такі види страхових послуг:*

- а) страхування фінансових гарантій;
- б) страхування на випадок невиконання зобов'язань контрагентом;
- в) страхування заставленого майна;
- г) страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту.

9. *Коли кредитор відіграє роль страхувальника і застрахованого одночасно це:*

- а) гарантійне страхування;
- б) делькредерне страхування;
- в) страхування довіри;
- г) правильної відповіді немає.

10. *При гарантійному страхуванні страхувальником є:*

- а) кредитор;
- б) страхова компанія;
- в) позичальник;
- г) правильної відповіді немає.

Задачі (ситуаційні завдання)

Задача 1

Середній прибуток від інвестицій у 800 тис. грн. запланований у розмірі 55%. Фактично отриманий прибуток у розмірі 43%. Страхове покриття згідно з

договором страхування фінансових ризиків складає 70%. Знайти суму страхового відшкодування, використовуючи систему граничної відповідальності.

Задача 2

Підприємство отримало від банку кредит на суму 20 млн. грн. строком на 4 місяці. Під кінець терміну страхування клієнт не повернув в банк борг та відсотки за користування кредитом. Плата за кредит становить 60% річних. Визначіть страхове відшкодування, якщо банк уклав зі страховою компанією договір страхування ризику непогашення кредиту і відповідальність страховика становить 70%.

Задача 3

Розрахувати суми страхових внесків по добровільному страхуванню ризику неповернення кредиту при укладенні договору страхування, якщо кредит взятий на суму 800 тис. грн. Проценти за кредит складають 40% річних. Строк користуванням кредитом 1 рік. Гранична відповідальність страховика – 80%. Тарифна ставка – 3,8%.

Задача 4

Позичальник по закінченню терміну страхування кредиту не повернув банку ні боргу, ні відсотків за користування кредитом. Сума кредиту дорівнює 10 тис. грн. Строк 5 місяців. Плата за кредит становить 12% річних. Відповідальність страховика – 75%.

Розрахувати розмір заборгованості і страхового відшкодування.

Задача 5

Визначити суму страхових платежів за договорами страхування ризику неповернення кредиту, якщо перший позичальник взяв кредит у сумі 150 тис. грн. на рік під 40 %, термін користування кредитом в період дії договору 8 місяців, ліміт відповідальності страховика 85 %, тарифна ставка – 2,1 %. Другий позичальник узяв кредит у сумі 100 тис. грн. на півтора року під 50 % річних, термін користування кредитом в період дії договору 10 місяців, ліміт відповідальності страхової компанії – 95 %, тарифна ставка – 2,1 %.

Тема 10 Автотранспортне страхування

Питання для обговорення

1. Сутність та поняття страхування транспортних засобів і вантажів.
2. Класифікація видів страхування автотранспортних ризиків.
3. Майнове страхування засобів автотранспорту.
4. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Обсяг страхової відповідальності. Оцінка збитків.
5. Моторне (транспортне) страхове бюро України, його функції в організації міжнародної системи страхування “Зелена картка”.
6. Страховий захист громадян від нещасних випадків на автомобільному транспорті.
7. Особливості страхування вантажів, що перевозяться автотранспортом.

Контрольні питання

1. Що таке страхування КАСКО ?
2. Розкрийте об'єкти та ризики страхування авто каско.
3. Які обмеження існують у договорах страхування автотранспортних засобів?
4. Чим, на Ваш погляд, можна пояснити значну кількість обмежень у страхування авто каско?
5. Які дії повинен виконати страхувальник при настанні страхового випадку?
6. Як розраховується збиток у випадку знищення чи пошкодження автотранспортного засобу?
7. Які витрати не відшкодовуються страхувальникові?
8. На підставі яких документів буде виплачене страхове відшкодування?
9. Яку систему страхового забезпечення використовують в договорах страхування автотранспортних засобів?
10. З якою метою було запроваджено в Україні обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів та хто є суб'єктами цього страхування?
11. Розкрийте процедуру урегулювання питань, пов'язаних з настанням страхового випадку згідно укладеного договору страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
12. Поясніть мету функціонування міжнародної системи автострахування «Зелена картка».
13. Які повноваження має Моторне (транспортне) страхове бюро України як професійне об'єднання страховиків?
14. Які особливості страхування вантажів (КАРГО), що перевозяться автотранспортом?

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів)

1. Сучасний стан страхування автотранспорту (КАСКО - страхування) на вітчизняному страховому ринку.
2. Сучасний стан страхування цивільної відповідальності автовласників в Україні.
3. Особливості функціонування Моторно (транспортного) страхового бюро України, його функції.
4. Історія формування та розвитку Міжнародної системи страхування «Зелена картка».
5. Сучасний стан та перспективи розвитку страхування вантажів, що перевозяться автотранспортом.
6. Особливості страхування відповідальності автоперевізника за вантаж в сучасних умовах господарювання.

Практичне завдання

Тестовий контроль знань

1. *При страхуванні каско відшкодовують:*

- а) виключно збиток, заподіяний транспортному засобу;
- б) збиток, заподіяний транспортному засобу та вантажу, що перевозиться;
- в) збитки транспортному засобу та життю й здоров'ю водія і пасажирів;
- г) виключно збиток життю та здоров'ю водія транспортного засобу.

2. При страхуванні карго відшкодовують:

- а) виключно збиток, заподіяний транспортному засобу;
- б) збиток, заподіяний вантажу, що перевозиться;
- в) збитки транспортному засобу, життю й здоров'ю водія і пасажирів;
- г) виключно збиток життю та здоров'ю водія транспортного засобу.

3. При страхуванні авто-комбі відшкодовують:

- а) виключно збиток, заподіяний транспортному засобу;
- б) збиток, заподіяний транспортному засобу та вантажу, що перевозиться;
- в) збитки транспортному засобу, життю й здоров'ю водія і пасажирів;
- г) виключно збиток життю та здоров'ю водія транспортного засобу.

4. Об'єктами за договором страхування автомобілів можуть бути:

- а) престижні моделі іноземних автомобілів;
- б) причепа;
- в) тільки лобове скло автомобіля;
- г) недоодержані доходи внаслідок втрати автомобіля.

5. Вантаж, що перевозиться автомобілем, приймається на страхування в розмірі:

- а) заявленому страхувальником;
- б) ринкової вартості;
- в) прибутку, що очікує його власник.

6. На вірогідність настання яких страхових випадків впливають такі фактори: стаж водія, пора року та доби, колір транспортного засобу?

- а) на протиправні дії третіх осіб або крадіжку транспортного засобу;
- б) на настання ДТП;
- в) на стихійне лихо.

7. Фрахт-це:

- а) відшкодування збитків за частковою аварією;
- б) навмисний збиток, завданий судну або вантажу, що пов'язаний з їх відшкодуванням;
- в) угода при страхуванні вантажів на певний термін;
- г) плата за перевезення судном вантажу і пасажирів.

8. Принципи андерайтингу в автострахуванні враховують:

- а) вартість та клас автомобіля;
- б) потужність та обсяг двигуна автомобіля;
- в) вік, стать та водійський стаж водія;
- г) все вірно.

9. Фактори ризику, які враховуються при страхуванні автотранспорту такі:

- а) технічні характеристики транспортного засобу;
- б) індивідуальні характеристики користувача транспортного засобу;
- в) цілі користування транспортним засобом;

г) все вірно.

10 Карго страхування передбачає покриття вантажу:

а) тільки на час його пересування;

б) на час його доставки до місця відправлення;

в) на час його доставки до місця відправлення та навантаження;

г) все вірно.

Задачі (ситуаційні завдання)

Задача 1

Визначіть величину страхового платежу, котрий страхова компанія повинна повернути страхувальнику внаслідок дострокового припинення договору страхування цивільної відповідальності власника транспортних засобів за вимогою страхувальника згідно з такими даними:

1) Термін, на який укладено договір страхування – 12 місяців.

2) Період часу, котрий договір діяв – 6 місяців.

3) Страховий платіж, сплачений страхувальником згідно з договором страхування – 42 тис. грн.

4) Виплата страхового відшкодування, здійснена страховиком унаслідок страхового випадку – 160 тис. грн.

5) Величина нормативних витрат на утримання страхової компанії – 25%.

Задача 2

Із 1000 застрахованих автомобілів за рік у дорожньотранспортні пригоди попадає 15. Середня страхова сума, на яку застраховані автомобілі, складає 50000 гр. од. (грошових одиниць). Середня шкода транспортному засобу у ДТП складає 30 % його вартості. Визначити: необхідний обсяг страхового фонду для забезпечення виплат, плату за страхування автомобіля, якщо накладні витрати страхової компанії становлять 15%.

Задача 3

Унаслідок нещасного випадку, що відбувся на транспортному засобі, постраждали 12 пасажирів. Документально підтверджено, що 3 особи загинули, 2 особи отримали I групу інвалідності, 4 особи – II групу інвалідності, 1 особа – III групу інвалідності, 1 особа тимчасово втратила працездатність на 50 днів, 1 особа тимчасово втратила працездатність на 15 днів. Визначіть розмір страхової суми, що отримають спадкоємці та кожний з потерпілих згідно з чинними нормативно-правовими документами.

Задача 4

Після оголошення посадки у транспортному засобі з пасажиром, який мав квиток, стався страховий випадок, що обумовлює відповідальність страхової компанії згідно з обов'язковим особовим страхуванням пасажирів від нещасних випадків на транспорті. У результаті цього пасажир тимчасово втратив працездатність на 265 днів, а потім йому було встановлено I групу інвалідності. Визначіть розмір страхової суми, що буде виплачена застрахованому. Порядок її виплати.

Задача 5

Автомобіль вартістю 16 млн. грн застрахований у двох страхових компаніях від одного і того ж самого ризику: у страховій компанії «А» – на страхову суму 10 млн. грн., а у страховій компанії «Б» – на страхову суму 12 млн. грн. У результаті загальна страхова сума складає 22 млн. грн. Збиток з настанням страхового випадку складає 8 млн. грн. Визначіть суму страхового відшкодування, яку виплатять страхова компанія «А» і страхова компанія «Б» та загальну суму виплати за страховим випадком.

Тема 11 Морське страхування

Питання для обговорення

1. Необхідність, сутність та значення страхування морських ризиків.
2. Страхування морських суден (КАСКО).
3. Страхування відповідальності власників суден.
4. Страхування морських вантажів.
5. Страхування відповідальності морського перевізника.
6. Страховий захист громадян від нещасних випадків на морському транспорті.

Контрольні питання

1. Що таке морське страхування та які існують джерела морського страхового права?
2. З якою метою в Україні створено Морське страхове бюро?
3. Визначте коло об'єктів морського страхування.
4. Назвіть основні види морського страхування.
5. Які умови охоплює страхування каско суден?
6. Які існують додаткові види страхування до страхування каско суден?
7. Дайте загальну характеристику страхуванню вантажоперевезень.
8. Що являють собою правила ІНКОТЕРМС та з яких груп угод вони складаються?
9. Які угоди з правил ІНКОТЕРМС найбільше поширені в практичній діяльності?
10. Які основні умови включаються до правил страхування вантажів?
11. Що таке Генеральний поліс?
12. За які збитки не відповідає страховик згідно зі статтею 254 Кодексу торговельного мореплавства?
13. Що таке страхування відповідальності судновласника та які ризики покриваються клубним страхуванням?
14. У якому стані перебуває в Україні страхування відповідальності судновласників?
15. Які умови страхування вантажів, що перевозяться морським транспортом?

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів)

1. Сучасний стан морського страхування та перспективи розвитку в Україні.
2. Світовий досвід розвитку ринку морського страхування.
3. Умови Кодексу торговельного мореплавання і особливості їх застосування при страхуванні відповідальності морського перевізника за вантаж.
4. Визначити особливості ринку морського страхування в Україні.
5. Особливості ризиків, які характерні для морського підприємства.
6. Тарифна політика страхових компаній з морського страхування.
7. Особливості врегулювання збитків у морському страхуванні.

Практичні завдання

Тестовий контроль знань

1. *На який законодавчий документ необхідно посилатися при укладенні договорів морського страхування в Україні?*
 - а) усі питання, що стосуються страхування, визначені Законом України «Про страхування»;
 - б) законодавчим документом в Україні в галузі морського страхування є Кодекс торговельного мореплавства;
 - в) основоположним документом морського страхування є Закон Великої Британії про морське страхування 1906 року.
2. *Страхування морських суден в Україні проводиться:*
 - а) в добровільній формі;
 - б) обов'язковій формі;
 - в) тільки в добровільній формі.
3. *Позовна давність за договорами морського страхування в Україні становить:*
 - а) три роки;
 - б) необмежений термін;
 - в) два роки;
 - г) п'ять років.
4. *Наявність страхового випадку при транспортуванні вантажів морським судном підтверджується:*
 - а) морським протестом;
 - б) випискою з судового журналу;
 - в) актами, що свідчать про причини страхового випадку;
 - г) все вірно.
5. *Страхувальник може заявити страховику про абандон та отримати всю страхову суму у випадках:*
 - а) пропажі судна безвісті, знищення судна та/або вантажу;
 - б) економічної недоцільності відновлення або ремонту судна;
 - в) економічної недоцільності усунення пошкоджень судна або доставки вантажу в порт призначення;
 - г) все вірно.

6. *Страховання морських суден в Україні є:*

- а) добровільним;
- б) обов'язковим.

7. *Абандон у морському страхуванні означає:*

- а) заяву на переукладення договору страхування;
- б) відмову у виплаті страхового відшкодування;
- в) відмову страхувальника від своїх прав на застраховане майно з метою отримання повної страхової суми.

8. *Хто може бути страхувальником при страхуванні вантажів?*

- а) власник вантажу;
- б) відправник, одержувач вантажу;
- в) відправник, одержувач, перевізник.

9. *За угодою CIF обов'язок страхування вантажу покладається на:*

- а) покупця;
- б) продавця;
- в) перевізника.

10. *За угодою CAF обов'язок страхування вантажу покладається на:*

- а) покупця;
- б) продавця;
- в) перевізника.

Задачі (ситуаційні завдання)

Завдання 1

Проведіть аналіз проблем страхового захисту життя і здоров'я пасажирів на внутрішньому морському транспорті в Україні. Зробіть висновки.

Завдання 2

Проведіть порівняльний аналіз умов страхування вантажів двох страхових компаній за вашим вибором. Зробіть висновки.

Завдання 3

Проведіть аналіз причин, які обумовлюють той факт, що морське страхування в Україні почало розвиватися лише останнім часом. Зробіть висновки.

Завдання 4

Обґрунтуйте вибір страхувальником варіанта страхового покриття при страхуванні морських суден.

Завдання 5

Визначіть організаційні перешкоди розвитку морського страхування в Україні.

Тема 12 Авіаційне страхування

Питання для обговорення

1. Необхідність, сутність та значення авіаційного страхування.
2. Страхування повітряних суден (КАСКО). Форми та умови страхування.
3. Страхування відповідальності власників повітряних суден.
4. Страхування вантажів, що перевозяться авіатранспортом.
5. Страхування відповідальності авіаперевізника за вантаж.

Контрольні питання

1. Які особливості страхування авіаційних ризиків?
2. Які суб'єкти і об'єкти при авіаційному страхуванні?
3. Які умови страхування відповідальності власників повітряних суден?
4. Які умови страхування вантажів, що перевозяться авіаційним транспортом?
5. Характеризуйте правове забезпечення авіаційного страхування.
6. Які існують загальні вимоги до проведення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації в Україні?
7. На яких засадах здійснюється страхування каско повітряних суден?
8. Розкрийте порядок страхування життя і здоров'я членів екіпажу та авіаперсоналу?
9. Якими є умови страхування відповідальності експлуатанта повітряного судна за шкоду заподіяну третім особам?
10. Розкрийте зміст страхового захисту відповідальності повітряного перевізника за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, пошти та вантажу.

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів)

1. Сучасний стан авіаційного страхування та перспективи розвитку в Україні.
2. Світовий досвід розвитку ринку авіаційного страхування.
3. Визначити особливості ринку авіаційного страхування в Україні.
4. Особливості ризиків, які характерні для авіаційного перевізника.
5. Тарифна політика страхових компаній з авіаційного страхування.
6. Особливості врегулювання збитків у авіаційному страхуванні.
7. Міжнародні засади правового регулювання авіаційного страхування.
8. Спільні та відмінні риси страхування різних видів транспорту.

Практичні завдання

Тестовий контроль знань

1. Страхування авіасуден - це :

- а) страхування каско;
- б) страхування карго.

2. Договір в авіаційному страхуванні може бути укладений:

- а) на період одного польоту;

б) на декілька років з перерахуванням страхової суми, тарифних ставок кожного року;

в) на період регулярних польотів з метою перевезення пасажирів, багажу, вантажів.

3. Ставки премій по страхуванню авіасуден залежать від таких факторів:

а) кліматичних умов;

б) частоти зльотів і посадок;

в) кваліфікації і досвіду пілотів;

г) регулярності виконання повітряним судном рейсів.

4. Визначте головного носія ризику в авіаційному страхуванні:

а) пасажирів під час польоту;

б) авіаційне судно;

в) виробники авіаційних суден.

5. При укладенні договорів страхування авіаційних суден необхідно подати такі документи:

а) реєстраційне посвідчення про державну реєстрацію цивільного повітряного судна;

б) посвідчення (сертифікат) про придатність до польотів;

в) документи, що підтверджують право власності (оренди) на повітряне судно;

г) всі відповіді вірні.

6. Мінімальний розмір страхового відшкодування на випадок смерті авіапасажира при страховому випадку в Україні встановлено в розмірі:

а) 50 000 грн.;

б) 20 000 дол. США;

в) 1000 мінімальних зарплат.

7. При страхуванні вантажів страхувальником може бути:

а) власник, відправник, одержувач;

б) відправник, одержувач, перевізник;

в) перевізник, експедитор, власник;

г) експедитор, власник, одержувач.

8. У яких випадках в авіаційному страхуванні страхові компанії відмовлять у відшкодуванні збитків?

а) пілотування застрахованого засобу авіатранспорту особою, що не має на те прав;

б) користування в надзвичайних умовах зльотними смугами, які не призначені для застрахованого засобу авіатранспорту;

в) перевезення пасажирів або вантажів числом або масою, що перевищує декларовану вантажопідйомність засобу авіатранспорту.

9. Відповідальність авіаційного експлуатанта (авіакомпанії) за життя та здоров'я членів екіпажів під час виконання ними своїх професійних обов'язків складає:

а) 1000 посадових окладів;

б) 50 000 грн.;

в) 10 000 дол. США;

г) 50 000 дол. США.

10. При страхуванні КАСКО автотранспорту вартість коліс відшкодовується у випадках:

а) крадіжки;

б) крадіжки з угоном;

в) зносу.

Задачі (ситуаційні завдання)

Задача 1

Визначіть страховий платіж і виплачену страхову суму за страхування членів екіпажу авіакомпанії на підставі таких даних:

1) Кількість чоловік льотного та обслуговуючого персоналу, котрий підлягає страхуванню – 25 осіб.

2) Страховий тариф – 1 % страхової суми.

3) Страхові випадки із застрахованими особами:

- встановлення інвалідності I групи – одна особа;

- встановлення інвалідності II групи – одна особа;

- лікування наслідків травми – 2 особи, в т.ч. одна особа – 40 днів, друга особа – 60 днів.

Задача 2

Під час передпольотної підготовки стався страховий випадок, унаслідок якого заподіяна шкода життю і здоров'ю членів екіпажу повітряного судна. Страховик через 7 днів після отримання необхідних документів здійснив страхові виплати за наслідками настання таких ризиків, заподіяних членам екіпажу:

- одна особа загинула;

- дві особи визнано інвалідами III групи;

- двом особам встановлено інвалідність, відповідно I та II груп;

- дві особи тимчасово втратили працездатність, відповідно на 50 та 75 днів.

Визначіть:

1) розмір страхового платежу, який був сплачений експлуатантом повітряного судна, якщо договір страхування укладений строком на 1 рік;

2) розмір страхових виплат кожному постраждалому члену екіпажу, якщо розмір страхової суми встановлений відповідно до чинного законодавства;

3) порядок отримання страхової виплати.

Задача 3

Юридична особа – власник повітряного судна вирішив його застрахувати. Максимальна злітна вага судна – 14000 кг. Балансова вартість літака – 500 тис. грн. У результаті вимушеної посадки повітряного судна на місцевість, яка непридатна для цього, літак було втрачено. Визначіть розмір страхового платежу та страхового відшкодування, якщо договір страхування укладено в обов'язковій формі строком на 1 рік за умови максимально встановленого розміру страхового тарифу.

Задача 4

Експлуатант повітряного судна застрахував літак на його балансову вартість, яка складає 750 тис. грн. Договір укладено строком на 1 рік і встановлено максимальний страховий тариф для страхування повітряного судна з максимальною злітною вагою 15100 кг. Літак зник безвісті під час виконання планового польоту у період дії договору страхування, не прибув до пункту призначення, а заходи щодо його розшуку протягом 60 діб не дали результатів. Страхувальник надав страховику всі необхідні документи для отримання страхового відшкодування.

Дайте відповідь на такі запитання:

1. В якій формі повинен бути укладений договір страхування повітряного судна?
2. Які документи повинні бути у страхувальника для того, щоб страховик прийняв літак на страховий захист?
3. Чи є наведений випадок страховим? Які випадки є страховими і що розуміється під повною загибеллю повітряного судна?
4. Як визначається страховий платіж і який його розмір в даному випадку?
5. Які документи подаються до страхової компанії для отримання страхового відшкодування?

Задання 5

Проведіть аналіз стану авіаційного страхування в Україні за останні три роки. Зробіть висновки.

Тема 13 Страхування майна і відповідальності громадян

Питання для обговорення

1. Необхідність і значення страхового захисту майна громадян.
2. Страхування будівель і споруд, що належать громадянам.
3. Страхування домашнього майна, тварин у господарстві.
4. Страхування особистої відповідальності громадян (власників будівель, домашніх тварин).
5. Страхування професійної відповідальності громадян.

Контрольні питання

1. Перелічіть об'єкти страхового захисту за комбінованим варіантом страхування рухомого та нерухомого майна громадян.
2. Які види майна, що належать фізичним особам, не розглядаються як об'єкти страхування?
3. Як визначається страхова оцінка рухомого та нерухомого майна?
4. Які системи страхового забезпечення можуть бути використані фізичною особою при укладенні договору страхування?
5. Які ризики може обрати фізична особа з метою захисту майна, що їй належить?

6. Чи існують у договорі обмеження, що стосуються випадків, при настанні яких збитки не відшкодовуються?

7. Розкрийте процедуру внесення та перерахунку страхових платежів.

8. Як саме урегульовуються питання, пов'язані з настанням страхового випадку, підрахунком суми збитків та здійсненням страхової виплати?

Завдання для самостійної роботи (теми рефератів)

1. Сучасний стан розвитку страхування майна громадян в Україні.

2. Іноземний досвід страхування майна громадян.

3. Особливості страхування на випадок ремонту квартир.

4. Особливості страхування майна на подвір'ї.

5. Проблеми та перспективи розвитку страхування майна громадян в Україні.

6. Страхування відповідальності громадян – власників майна та його організація.

7. Необхідність та ефективність проведення превентивних заходів, спрямованих на збереження майна, що належить громадянам.

Практичні завдання

Тестовий контроль знань

1. За договором страхування домашнього майна можна застрахувати:

- а) книжки;
- б) кімнатні рослини;
- в) дискети до персонального комп'ютера;
- г) гараж.

2. При знищенні будівлі сума збитку визначається як:

- а) дійсна вартість будівлі з урахуванням витрат з її рятування;
- б) ринкова вартість;
- в) первісна вартість відновлення знищеної будівлі з урахуванням витрат з її рятування.

3. При настанні страхового випадку страхувальник має:

- а) заявити про страховий випадок до компетентних органів;
- б) скласти страховий акт;
- в) одразу після страхового випадку почати відновлювальні роботи;
- г) обчислити суму збитку;
- д) вжити заходів із запобігання та зменшення збитків.

4. Страхова сума кожного застрахованого предмету домашнього майна має відповідати:

- а) дійсній вартості предмету;
- б) первісній вартості предмету;
- в) страховій оцінці предмету;
- г) ринковій вартості предмету.

5. Якщо домашнє майно підлягає ремонту, то збиток визначається в розмірі:

- а) витрат на ремонт;

- б) визначеної в договорі страхування страхової суми;
- в) його дійсної вартості;
- г) його ринкової вартості.

б. Знецінення домашнього майна внаслідок страхового випадку означає:

- а) вартість знищеного майна;
- б) вартість втрати якості та цінності предмета через пошкодження майна;
- в) вартість викраденого майна.

7. Особливо дорогоцінне майно громадян страхується:

- а) за додатковим договором і в повній оцінці;
- б) за звичайним договором і в договірній вартості.

8. Тварини, що перебувають у приватній власності громадян, можуть бути застрахованими:

- а) на один рік;
- б) на невизначений період;
- в) термін страхування обирає страхувальник, але він не може перевищувати 1 рік.

9. Процес аквізиції при укладенні договору страхування будівель складається з таких етапів:

- а) урегулювання питань, що пов'язані з репресією наслідків страхового випадку;
- б) визначення страхової оцінки будівлі;
- в) складання страхового акту;
- г) огляд будівлі та з'ясування факту її належності страхувальникові;
- д) з'ясування питань охорони об'єкта страхування та можливих стихійних лих на даній території.

10. Визначити, коли договір страхування житлового будинку втратить свою чинність, якщо страховий платіж внесено готівкою 1 листопада 2009 р., а термін страхування складає 1 рік.

- а) 2 листопада 2010 р.;
- б) 31 жовтня 2010 р.;
- в) 1 листопада 2010 р.

Задачі (ситуаційні завдання)

Задача 1

Меблі зіпсовані вогнем. Володар меблів має поліс їх страхування від вогню згідно з їх поточною вартістю. Строк корисного життя меблів, зафіксований в полісі, дорівнює 10 років, а вони реально проіснували всього 2 роки перед пожежею. Первісна вартість меблів 7500 грн. Для їх придбання сьогодні треба сплатити 10 000 грн. Підрахувати суму страхового відшкодування володарю меблів.

Задача 2

Під час пожежі в квартирі повністю згорів холодильник, який було оцінено страховою компанією за товарним чеком на суму 2500 грн. Ступінь спрацювання холодильника на день укладення договору – 35%. Придатних

деталей для використання не залишилось. Визначити розмір збитку та суму страхового відшкодування за системою “першого ризику”, якщо холодильник було застраховано на 1500 грн.

Задача 3

Громадянин уклав договір страхування холодильника. У результаті вибуху його було знищено. Вартість нового холодильника – 7500 грн. Знос на день страхового випадку становив 10%. Визначіть суму страхового відшкодування, яку отримає страхувальник.

Задача 4

Громадянин уклав із страховою компанією договір страхування килимового покриття вартістю 3500 грн. У результаті страхового випадку воно було пошкоджене. Знос покриття на день пошкодження – 5%, а його знецінення внаслідок страхового випадку – 30% його дійсної вартості. Визначіть суму страхового відшкодування, яку отримає страхувальник.

Задача 5

Громадянин уклав із страховою компанією договір страхування телевізора, вартість якого в новому стані 1000 грн. Знос на день страхового випадку 15%. Вартість ремонту телевізора – 260 грн. Визначіть суму страхового відшкодування, яку отримає страхувальник.

3 КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА ПОТОЧНИХ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Мета поточного контролю – оцінити ступінь засвоєння теоретичного і практичного матеріалу та рівень знань студентів з відповідних розділів дисципліни, підготувати їх до складання модульного контролю та заліку.

Поточний контроль знань здійснюється під час проведення практичних занять шляхом опитування студентів з теоретичних питань, розв’язання тестів, задач обчислювального характеру та практичних ситуацій з відповідних тем курсу, а також заслуховування доповідей за тематикою реферативних робіт. Згідно з методикою рейтингової оцінки поточний рейтинг студента розраховується як сума балів за всіма видами практичних завдань та наращується протягом семестру.

До засобів поточного контролю відносяться проведення модульного контролю. Модульний контроль проводиться не рідше двох разів за семестр шляхом письмового опитування студентів з теоретичних питань дисципліни, що розглянуті на лекційних заняттях і опрацьованих самостійно, а також розв’язання практичних завдань. Якість складання модулю оцінюється в балах за рейтинговою системою, а бали додаються до поточного рейтингу студентів.

Наприкінці семестру на базі сукупного поточного рейтингу кожного студента визначається його середній бал і якість поточних знань оцінюється за системою: «Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно». Студенти, які отримали «Незадовільно» до складання іспиту не допускаються і повинні відпрацювати вивчені теми.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правова база

1. Кваліфікаційні вимоги до осіб, які здійснюють діяльність з визначення причин настання страхового випадку та розміру збитків (аварійних комісарів) від 19.05.2011 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0691-11>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Положення про особливості забезпечення правонаступництва за укладеними договорами страхування у разі реорганізації страховиків від 4.06.2004 № 913. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0776-04>.
4. Положення про особливості забезпечення правонаступництва за укладеними договорами страхування у разі реорганізації страховиків від 04.06.2004 № 913. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0776-04>
5. Положення про порядок відшкодування Фондом гарантування вкладів фізичних осіб коштів за вкладами від 09.08.2012 № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1548-12>.
6. Положення про порядок розрахунку, нарахування і сплати зборів до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб від 02.07.2012 № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1273-12>.
7. Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів від 28.05.2004 № 736. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-04>
8. Положення про застосування Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, заходів впливу за порушення законодавства про фінансові послуги від 20.11.2012 № 2319. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2112-12>.
9. Порядок і правила здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації від 06.09.2017 р. № 676. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2017-%D0%BF>.
10. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам від 9 липня 2002 р. №944. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2002-%D0%BF>.
11. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів від 19 серпня 2002 р. № 1219. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1219-2002-%D0%BF>.
12. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або

її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї від 29 березня 2002 р. №402. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2002-%D0%BF>.

13. Порядок проведення перевірок Державною службою фінансового моніторингу України суб'єктів первинного фінансового моніторингу від 14.04.2015 № 436. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0492-15>.

14. Порядок реєстрації договорів перестраховування та надання страховиками (цедентами, перестраховальниками) інформації про укладені договори перестраховування зі страховиками (перестраховиками) нерезидентами від 15.09.2015 р. № 2201. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1327-15>.

15. Порядок та вимоги щодо здійснення перестраховування у страховика (перестраховика) нерезидента від 4 лютого 2004 р. №124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2004-%D0%BF>.

16. Порядок та умови обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції від 16 жовтня 1998 р. №1642. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1642-98-%D0%BF>

17. Про деякі питання здійснення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 09.07.2010 № 566. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0689-10>.

18. Про затвердження Вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів та порядку їх підтвердження та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України 11.07.2013 № 2262. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1285-13>.

19. Про затвердження Кваліфікаційних вимог до осіб, які можуть займатися актуарними розрахунками: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України 08.02.2005 № 3519. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0265-05>.

20. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів): постанова КМУ від 7 грудня 2016 р. № 913. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF>.

21. Про затвердження Методики формування резервів із страхування життя: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України 27.01.2004 № 24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0198-04>.

22. Про затвердження Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя: розпорядження

Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України 17.12.2004 № 3104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05/ed20181209>.

23. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: указ Президента України від 23 листопада 2011 року № 1070/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011>.

24. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 1 липня 2004 року № 1961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>.

25. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23 лютого 2012 року № 4452-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.

26. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.

Основна література

27. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: КНЕУ, 2009. 283 с.

28. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2007. 328 с.

29. Говорушко Т.А. Страхові послуги: навч. Посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 344 с.

30. Дема Д.І., Віленчук О.М., Дем'янюк І.В. Страхові послуги: навч. посіб. Житомир: ЖНАЕУ, 2010. 482 с.

31. Добрянський І.А., Рижиков В.С., Серватинська І.М. Страхування: підруч. Київ: Університет сучасних знань, 2014. 315 с.

32. Долгошея Н.О. Страхування в запитаннях та відповідях: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2010. 318 с.

33. Жабинець О.Й., Цюпко І.В., Томаневич Л.М. Страхування: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 259 с.

34. Загребной В.Н. Наше дело обречено на успех. Летопись страхового бизнеса. Киев: Украинское агенство финансового развития, 2010. 480 с.

35. Козенков Д.Є., Богачова Л.М., Цимбалюк О.В. Страхові послуги: навч. посіб. для студ. ВНЗ. Д.: Акцент, 2012. 199 с.

36. Кузьмін О.Є., Завербний А.С., Іващук Н.Л. Міжнародні страхові послуги: теоретикоприкладні засади: навч. посіб. Львів: Львівська політехніка, 2009. 200 с.

37. Майданик Р.А. Страхування зобов'язань з надання медичної допомоги: навч.-практич. посіб. Київ: Алерта, 2013. 80 с.

38. Нога І.О. Страхування: навч.-метод. посіб. Київ: Акад. праці і соц. відносин Федер. проф. спілок України, 2010. 183 с.

39. Павлов В.І., Білоус Н.М. Страхові послуги: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2011. 143 с.

40. Плиса В.Й. Страхування: підручник. Київ: Каравела, 2010. 472 с.

41. Практикум зі страхування: навч. посіб./ В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Р.В. Пікус [та ін.]. Київ: Київський університет, 2010. 479 с.

42. Русул Л.В., Феदिшин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. – 286 с.
43. Стеценко В.Ю. Обов'язкове медичне страхування в Україні (адміністративно-правові засади запровадження): монографія. Київ: Атіка, 2010. 320 с.
44. Стешенко О.Д. Страхіві послуги: навч. посібник. Харків: УкрДАЗТ, 2012. 186 с.
45. Страхіві послуги: навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисципліни / за заг. ред. Т. М. Артюх. Київ: КНЕУ, 2009. 147 с.
46. Страхіві послуги: підручник / за ред.. С. С. Осадця. Київ: КНЕУ, 2007. 464 с.
47. Страхування та страхіві послуги у господарській діяльності: навч. посіб. / В. І. Антонік [та ін.]. Кривий Ріг: Роман Козлов, 2015. 711 с.
48. Страхування: підручник / ред. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2008. 1019 с.
49. Страхування: практикум: навч. посіб / за ред.. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2011. 607 с.
50. Фисун В.І., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2011. 232 с.

Допоміжна література

51. Алескерова Ю.В. Розвиток сільськогосподарського страхування: теорія, методологія, практика: монографія. Київ; Вінниця: Діло, 2015. 366 с.
52. Білик О.І., Хім М.К. Державне і приватне страхування. Теорія і практика: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2019. 231 с.
53. Журавльова Т. О., Дем'янчук М. А. Страхування: навч. посіб. Одеса: Освіта України, 2017. 319 с.
54. Історія страхування: підручник / за ред. С.К. Реверчука. Київ: Знання, 2005. 231 с.
55. Кнейслер О. В., Шупа Л. З. Медичне страхування в Україні: реалії функціонування та перспективи розвитку: монографія. Тернопіль: Осадця Ю. В., 2018. 191 с.
56. Кривицька О.Р. Аналіз діяльності суб'єктів ринку страхування життя [Текст] : монографія / Ольга Кривицька ; Нац. ун-т "Остроз. акад.". - Острог : [б. в.], 2019. - 359 с.
57. Митрицька Г. Пенсійне страхування у солідарній системі України: монографія. Чернівці: Місто, 2015. 239 с.
58. Непран А. В., Тимченко І. Є., Левчук О. М. Страхування: практикум. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2019. 130 с.
59. Пацурія Н.Б., Войцеховська І.М., Головачова А.С. Правове регулювання діяльності у сфері страхування та перестраховування: проблеми теорії та практики: монографія. Київ: Ліра-К, 2017. 254 с.
60. Румянцев А. П., Пушко Р. О. Міжнародне страхування аграрних підприємств: питання теорії і практики: монографія. Київ: ДКС центр, 2015. 212 с.

61. Шірінян Л.В. Фінансове регулювання страхового ринку України: проблеми теорії та практики: монографія. Київ: ЦУЛ, 2014. 458 с.
62. Шоха Т.П. Правові аспекти екологічного страхування в Україні: монографія. Київ: Правова єдність: Алерта, 2019. 235 с.